יוה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו

חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר

ואומר אמת רבה אמר "אינו חוזר ואומר אמת

ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר

אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת

תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא

שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה

אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני

ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת

אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי

תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר

רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני

ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי

התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת

אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו

להם ציצית אמר אביי הלכך אגן אתחולי

מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון

דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב

כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר

חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך

לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל

אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר

הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו

מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית

לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר'

יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע וכו':

תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים

שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד

והיה אם שמוע לויאמר שזה "ללמוד וזה

לעשות אמו שמע ללמוד אית ביה ללמד

ולעשות לית ביה והא כתיב ושננתם וקשרתם

וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית

ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם

וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם

שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד

ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה

ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות

בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה חדא ועור קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול

מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול

מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרנייתא.

רב ימשי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין 🙃 וצלי

והיכי עביד הכי והתניא יהחופר כוך למת

א) [ל"ל ללמד], ב) לעיל דף יא:, ג) [דבריםו], ד) [עם יא], כמימו, ו) בס"מ: ו'. (סתותן, ד) בפ"ח: רי, וכל"ל, ד) [ב"ב ק:], ח) ס"ל (נוסף: וחשיב דלא אזיל, ע) ינים תפלין ויקרא ק"ש ויתפלל כל"ל,

הגהות הב"ח (h) גם' ואנח תפילין ומצלי והיכי: (ב) רש"י ד"ה ומתני והיפ. (ט אשר לאם אותה פרקין אלמא. נייב מפרש הקושיא מכח [שלמד] קודם ק"ש כי [על זה שייך] אחר כך לומר וכי מימא בדלא מטי זמן ק"ש דאי ומהא דמנה תפילין ק"ש דמי (מהם דמנח מפינין והדר קרי מאי קאמר וכ"ח והדר קרי מאי קאמר וכ"ח ק"ש גם זמן דלה מעי זמן לק"ש גם זמן מפילין (לא מעא לכך) פירש רש"י דקושיא הוא (מהא דעסק קודם) במורב. רק קשה למה (לא נמתים, רק קשה למה (מהם מקשה) באמת מכח (מהם דמנח תפילין ולא) יצטרך לומר וכ"ת ואפשר למרץ [דה"ק וכי מימא בדלא] מטי זמן ק"ש והיה מתחיל בעשיית מלום דהיינו [לימוד וכיון דהתחיל] להתעסק בעשיית מלוה הניח תפילין שהוא ג"כ עשיית מלוה קודם ק"ש זה אינו דא"כ מאי מקשה אחר כך אם כן [מאי אסהדתיה דרחב"א דילמא זהו אסהיד דהיכא דלא מטי זמן קריאת דהיכא דלא מטי זמן קריאת שמע והתחיל [בעשיית מלוה] שהוא לימוד יניח תפילין כשיגיע [הזמן קודם ק"ש] ול"ע [ואם נפרט דלימוד לא מקרי] עטיה פי' כך [וחו מי סבר לה כר' יהושע ב"ק והאמר וכו' אלמא] דאף בקריאה לא סבר כר' יהושע בייק [מדלמד קודם ק"ש והלימוד] הוה קריאה דמצוה אבל לפי פירש"י [משמע : דלימוד מיקרין עשיה

הגהות הגר"א

ונ"ב קריאה:

מוסף תוספות

, א. בתוס' רי"ש הוסיף, והא כל הטליתות יש לו להטיל ציצית וכו' ומה

רב ניסים גאון

ל**אפוקי** ממאן דאמר למשנה אינו צריך לברך. בעל זו המימרא רב הונא ועיקרה בפרק : ראשוז (דף יא)

יתנה

וה' אלהים אמת. לכך אין מפסיקין בין אני ה' אלהיכם לאמת: כל אמם אמם ספסיה להאי. ריהטא של אמת תפסתו לזה: הא שמעספא. דרב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא וכו'. ק"ש של ערבית אין קורין בה פרשת לילית כולה לפי שאין מצות לילית בלילה אבל

מתחילין אותה ומפסיקים בה ומדלגים ועשירית האיפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המצוה: נסכים. הוא היין המתנסך על גבי המזבח אחר העולה והובח כדכתיב ונסכיהם חלי ההין וגו' (שם). וה"ה דמלי למימר כאילו החריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דהרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים: למה קרמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע. ול״ת תיפוק ליה דקדמה בתורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה אף לפרשת לינית דקדמה לכולן אלא ודאי אין אנו חוששין לוה שהיא קודמת בתורה משום דאמרינן אין מוקדם ומאוחר וא"כ היה לנו להקדים

והיה שהיא מדברת בלשון רבים: ויאמר אינה נוהגת אלא ביום. מכאו משמע כר' שמעוו

דאמר בפ' התכלת (מנחות ד' מג.) דלילי' מ"ע שהזמן גרמא וכן איתא בקדושין (פ״ק ד׳ לג:) דקאמר לילית מלות עשה שהזמן גרמה וה"ת ה"כ למ"ד (מנחות מא.) לילית חובת טלית הוא ואפילו מונחת בקופסא אפ״ה חייבת בלילית היכי אשכחן שיהא הזמן גרמא^{...} וי"ל דאם היה כסות המיוחד ללילה פטור והכי איתא בירושלמי דקדושין אמר להם ר"ש אי אתם מודים לי דנינית מ"ע שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור מן הציצית ה״ר אילה טעמה דרבנן שאם היה מיוחד ליום ולילה שחייב בנינית: ומבח תפידין ומצדי. ומהתם משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן מלינו שרבי ילחק ברבי יהודה שלח אחר טליתו ושהה השליח וכבר הרא ק״ש בברכותיה ונתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והביא ראיה מהכא מההיא דרב. מ"מ יש לחלק בין תפילין לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדחמר בסמוך כחילו מעיד עדות שקר בעלמו פירוש באדון שלוה שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על ידך ואין. ותפלה נמי כדאמרן ש קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אבל לינית שאינו אלא חובת טלית שאם יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור מלינית ויכול לקרוא ק"ש בלא לינית ודאי דהוי הפסקה. והרב רבי משה מקולי היה אומר דאפי' מכאן אין ראיה דמצי למימר הניח תפילין בלא ברכה ולאחר י"ח ממשמש בהם ומברך עליהם ובהכי סגי שגם מותר להתעטף בטלית בעת שידיו מטונפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומברך: ומבל מצות האמורות בתורד וא"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל

מצות האמורות בתורה. וי"ל דאי לא תני בהדיא ק"ש הוה אמינא דדוקא הני דלית להו קביעות זמן אבל ק"ש דקביע להו זמן לא הואיל וזמן עובר קמ"ל: עולה בלא מנחה. ה"ה דמצי למימר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו':

בקבר פשור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונומל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא יסיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע

בן קרחה להקדים קריאה לקריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר פרב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך וֹמתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא ממא זמן ק"ש א"כ מאי אסהדתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית: אמר עולא ִיכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחגן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

דף טו. וע"ש הנוסחהן:

וְיִי אֱלֹהִים אֲמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶּךְ עוֹלְם מַקְצְפוֹ תְּרְעַשׁ הָאֶרֶץ וְלֹא יָבְלוּ גוֹיִם וַעְמוֹ:

כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. כלומר בהקב"ה דנראה כמו מעולם לא זוה התב"ה מצוה זו. והאי דהאמר יוו לום לילוח לוביל וחלום

ואומרים אני ה' אלהיכם אמת: לא יסחיל. אין לריך להתחיל ויאתר ערבית: אסחולי מסחלינן. דהא מתחלי במערבה: אמר הני ה׳ אלהיכם. דהיינו פרשת לילית: לריך לומר אמת. כדכתיב וה׳ אלהים אמת: והא בעי לאדכורי יליאת מלרים. דתנן (לעיל דף יב:) מזכירין יליאת מלרים בלילות ואי לא אמר אמת ואמונה ולא אמר פרשת לילית היכי מדכר יליאת מלרים: ושרנו לך. מי כמכה באלים וגו' מלכותך ראו בניך עד גאל ישראל והשכיבנו: שוה ללמוד. ודברת בסט: ווה ללמד. ולמדתם אותם את בניכסדי ואם לא למד תחלה היאך ילמד את בניו: וזה לעשות. ויחמר חין בה אלא עשייה: וקשרתם. דתפילין: וכתבתם. דמוחה עשייה היא: רב משי ידי. פעם אחת ראוהו שעשה כן: והיכי עביד הכי. שהקדים ק"ש לתפילין: כוך. קבר שחופרין בקירות מערה ארכו ד'ף) ורחבו ז'ו) טפחים!) פטור מק"ש. דהעוסק במלוה פטור מן המלוה כדאמרינן בפ"ק (ד' יא.) בשבתך בביתך פרט לעוסק במלוה: וסיפה בתרתי. והכי קחמר חם שנים הם מנים את חבירו חופר והוא עולה ומקיים מלות ק"ש ותפילין ותפלה וחוזר למלאכה וחבירו יעלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל: מ"מ. תפילין קודמים לק"ש: עול מצות. דהנחת תפילין עול מלוה הוא: קריאה לקריאה. שמע שהוא קבלת מלכות שמים לוהיה אם שמוע שהוא הבלת עול מלות: ומקדים. משכים: ומברך. על התורה: ומחני פרקין. אלמא כי מקדים הוא לעסוק בתורה דהיינו : ששייה דמלוה מקמי מלכות שמים שלוחה הוה דעוים. השליח קלקל שאיחר להביא לו תפילין מעיקרא ים והגיע זמן ק"ש והווקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן וכי מטי שלוחא דתפילין אנחינהו: כאלו מעיד עדות שקר בעלמו. לישנה מעליה: כחילו הקריב עולה בלא מנחה. שחייבו הכתוב להקריב עמה שנה' (במדבר כח)

:ן סעיף בא ב טוש"ע שם סעיף ח: בב ג ד מיי פ"ד מהלי ק"ש הלכה ג סמג עשין יח טור ושו"ע או"ח

סימן על סעיף ה ו ויו"ד סימן שסה סעיף ח: בג ה מיי' פ"ד מהלכות

תורה אור השלם

או״ח סימן כה סעיף ד [רב אלפס כאן ובהלכות תפילין

מוסף רש"י